

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodol v právnej veci žalobcov : **1/ J. K.**, bývajúci v P., **2/ E. K.**, bývajúca v P., obaja zastúpení Mgr. K. B., advokátkou v P., proti žalovaným : **1/ M. G.**, bývajúci v P., **2/ D. G.**, bývajúca v P., žalovaní 1/, 2/ zastúpení advokátskou kanceláriou A., **o zaplatenie nájomného a úhrad za plnenia spojené s užívaním bytu, a o uloženie povinnosti zabezpečiť náhradný byt**, vedenej na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4 C 585/2008, o dovolaní žalobcov 1/, 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 10. mája 2012 sp. zn. 9 Co 542/2011

t a k t o :

Dovolanie **o d m i e t a** .

Žalovaným náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Pezinok rozsudkom z 1. júla 2008 č.k. 4 C 585/2008-249 konanie v časti o zaplatenie 65 000 Sk zastavil. Návrh vo zvyšku zamietol a vyslovil, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. V odôvodnení uviedol, že žalobcovia nepredložili súdu ani rozhodnutie o pridelení bytu ani dohodu o odovzdaní a prevzatí bytu, ak podľa ich tvrdení im mal vzniknúť chránený nájom v zmysle § 1 ods. 1 zákona č. 189/92 Zb. Tento by mohol vzniknúť pri splnení ostatných podmienok len z predchádzajúceho platného nájmu služobného bytu. Na konkludentné uzavretie nájomnej zmluvy v čase po nadobudnutí účinnosti zákona č. 509/1991 Zb., ktorým sa menil a dopĺňal zákon č. 40/1964 Zb. nemožno vyvodit' len na základe výziev aktuálnych vlastníkov na plnenie úhrad spojených s užívaním bytových priestorov, hoc aj tieto boli formulované z titulu „nájomného“ evidované na predpísanom tlačive „Evidenčný list“. Žalovaní v konaní od počiatku popierali uznanie existencie nájomného vzťahu. Ďalej posudzujúc návrh na uloženie povinnosti žalovaným 1/, 2/ zabezpečiť žalobcom primeraný náhradný byt v prípade neexistencie

nájomného vzťahu medzi účastníkmi podľa § 3 Občianskeho zákonníka dospel k záveru, že pri absencii výkonu práva vlastníka (práva prenajímateľa) domáhať sa ochrany jeho vlastníckeho práva, tento nemá oporu v zákone, preto ho ako bezzákladný musel zamietnuť z nasledovných dôvodov. Ustanovenie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka sa netýka existencie alebo neexistencie subjektívneho práva (povinnosti) ale len jeho výkonu. Keby nešlo o výkon práva alebo povinnosti, nebolo by možné v tomto smere uvažovať o použití § 3 ods. 1 OZ. Zákazom (obmedzením) výkonu práva alebo povinností sa zakladá oprávnenie toho, kto bol výkonom práva dotknutý. Použitie pravidiel dobrých mravov (normatívna aplikácia) je priamo odvodená z normatívnej sily príslušnej právnej normy, ktorá sa ich aplikácie dovoľáva. Z uvedeného vyplýva záver, že mimoprávne pravidlá majú právnu relevanciu len vtedy, ak na ne odkazuje zákon. Pri normatívnej aplikácii mimoprávných noriem teda nie sú prameňom práva tieto normy samotné, ale zákon, ktorý na ne odkazuje, resp. ktorý ich aplikáciu dovoľuje a prikazuje. Pokiaľ sa teda žalobcovia dovoľávali aplikácie § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a (len) na jeho základe uloženia povinnosti žalovaným 1/, 2/ zabezpečiť im primeraný náhradný byt za situácie, že ku dňu tohto rozhodnutia je konanie o vypratanie časti sporom dotknutej nehnuteľnosti právoplatne skončené, bez rozhodnutia v merite veci, teda nie je splnená podmienka stretu práva vlastníka domovej nehnuteľnosti na ochranu jeho vlastníctva s právom užívateľa na bývanie a na ochranu rodiny, nie je možné uvažovať o použití § 3 ods. 1 OZ. Možnosť dovoľávať sa ochrany proti výkonu vlastníckeho práva žalovanými s poukazom na § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka mali žalobcovia v konaní o vypratanie časti domu vedenej na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. PK 24 C 231/2004, najneskôr v rámci vyjadrenia sa k späťvzatiu návrhu, teda nesúhlasit' z vážnych dôvodov so zastavením konania v dôsledku späťvzatia návrhu na vypratanie žalovanými 1/, 2/, kedy by vážnosť týchto dôvodov ako aj samotný nárok na bytovú náhradu súd posudzoval aj v zmysle ustálenej judikatúry súdov (R č. 5/2001, R č. 59/2003 a ďalšie).

Krajský súd v Bratislave na odvolanie žalobcov rozsudkom z 18. marca 2010 č.k. 9 Co 288/2008-292 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti a vyslovil, že žalovaným 1/, 2/ náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva. Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom III. ÚS 44/2011-50 zo dňa 26. októbra 2011 zrušil rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. marca 2010 sp. zn. 9 Co 288/2008 a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Skonštatoval, že o otázke zákonnej povinnosti žalovaných týkajúcej sa zabezpečenia bytovej náhrady a smerujúcej k naplneniu účelu označených ústavnoprávných garancií konajúci súd

rozhodol arbitrárne, v rovine pozitívneho záväzku poskytnúť sťažovateľom ochranu pred neoprávneným zásahom do ich práv na súkromie svoju úlohu nesplnil.

Následne Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 10. mája 2012 č.k. 9 Co 542/2011-360 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti. Uložil žalobcom 1/, 2/ zaplatiť žalovaným 1/, 2/ náhradu trov odvolacieho konania a to trov právneho zastúpenia vo výške 297,28 € advokátskej kancelárii A., v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku. V odôvodnení odvolací súd uviedol, že otázka existencie či neexistencie nájomného vzťahu žalobcov 1/, 2/ k bytu (resp. pred 1.1.1992 právo na užívanie bytu) je v súdnej právnej veci pre rozhodnutie sporu zásadnou. Žalobcovia 1/, 2/ svoje právo nájmu k bytu odvodzovali zo zmluvy o dielo uzavretej dňa 24.10.1964 medzi žalobcom 1/ a T.. Predmetná zmluva bola uzavretá na dobu určitú späťne na obdobie od 1.1.1964 do 31.12.1964 za účelom výkonu prác súvisiacich so správou športovej haly (práce žalobcu 1/ sú špecifikované v čl. 1 zmluvy). Predmetná zmluva podľa čl. 3 podliehala schváleniu OV ČSTV. Súd prvého stupňa zmluvu o dielo vzhľadom na jej obsah po právnej stránke posúdil ako zmluvu uzavretú podľa zákona č. 4/1949 Zb. o pracovnom práve domovníckom (§ 4), keď za výkon domovníckych prác žalobcovi 1/ prináležala odmena (§ 9) a naturálny byt (§ 7). Odvolací súd sa s týmto právnym posúdením zmluvy o dielo prvostupňovým súdom stotožnil a to s ohľadom na obsah jednotlivých zmluvných dojednaní. Žalobca 1/ sa v nej zaväzuje na výkon domovníckych prác za odmenu, ktorej súčasťou je užívanie naturálneho bytu v súlade s právnou úpravou obsiahnutou v zákone o pracovnom práve domovníckom (§ 4, § 7 a § 9 zákona č. 4/1949 Zb.). K povahe zmluvy o dielo zo dňa 24.10.1964 odvolací súd uviedol, že táto je bezpochyby pracovnoprávnou zmluvou, nie však zároveň aj zmluvou nájomnou. Zrušením domovníckeho pracovného pomeru preto zaniká aj nárok na užívanie naturálneho bytu. Užívanie naturálneho bytu predstavuje len časť odmeny pracovníka (žalobcu 1/). Pokiaľ žalobca 1/ prácu domovníka, resp. správcu športovej haly v P. vykonával aj po 31.12.1964, v zmysle § 12 ods. 1 zákona č. 4/1949 Zb. tak pokračoval v pracovnom pomere a tým mal nárok na užívanie naturálneho bytu aj po 31.12.1964, pokračoval len jeho pracovný pomer (domovnícky). Zákonník práce (zákon č. 65/1965 Zb.) totiž tiež upravoval možnosť poskytovania mzdy pracovníkovi nielen v peniazoch, ale aj naturálnych pôžitkoch. Nepokračoval však nájomný pomer k bytu (resp. pred 1.1.1992 právo osobného užívania bytu) pretože zmluva o dielo nájomný pomer (resp. predtým právo osobného užívania bytu) medzi zmluvnými stranami nezaložila. Nemožno súhlasiť s právnym názorom žalobcov 1/, 2/, že k prideleniu bytu došlo samotným uzavretím zmluvy o dielo dňa 24.10.1964. Rozhodnutie o pridelení bytu nielen

miestnym národným výborom ale tiež iným orgánom, príslušným na rozhodnutie podľa zákona o hospodárení s bytmi bolo totiž svojou povahou správnym rozhodnutím. Zmluva o dielo však nemá povahu (správneho) rozhodnutia a to ani v článkoch, týkajúcich sa naturálneho bytu; uvedená zmluva je dvojstranným právnym úkonom o založení pracovného pomeru. Žalobcovia 1/, 2/, ktorých zaťažovalo dôkazné bremeno, v konaní súdu nepredložili rozhodnutie o pridelení bytu zo strany príslušnej organizácie hospodáriacej s daným bytom. Chýbajúce (správne) rozhodnutie by muselo mať náležitosti takéhoto rozhodnutia (dátum rozhodnutia, spisovú značku, označenie pridelovaného bytu, označenie subjektu, ktorý ho vydal, poučenie o opravnom prostriedku). Žalobcovia 1/, 2/ dôkazné bremeno na preukázanie existencie rozhodnutia o pridelení bytu neunesli. Zmluva o dielo neobsahuje predovšetkým označenie rozhodnutia o pridelení bytu, predmet a rozsah práva užívať byt, ani popísaný stav bytu. Obsahuje len ustanovenie o tom, že žalobcovi 1/ za dohodnutý výkon prác prináleží odmena, okrem iného tiež v rozsahu naturálneho 2 a 1/2 izbového bytu (bez bližšieho určenia miesta, kde sa byt nachádza a popisu stavu a vybavenia bytu), ktorý nepodlieha do kompetencie Národného výboru v Pezinku v zmysle bytového zákona a považuje sa za služobno-podnikový byt, ako aj stanovenie hodnoty naturálneho bytu pre účely výpočtu mzdy žalobcu 1/ v peňažnom vyjadrení. Zmluvu o dielo preto ani nemožno považovať za takú, ktorej súčasťou by bola aj dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu. Nevyhnutným predpokladom uzavretia platnej dohody o odovzdaní a prevzatí bytu bolo práve rozhodnutie o pridelení bytu vydané orgánom príslušným podľa predpisov o hospodárení s bytmi (§ 154 ods. 1 a § 155 ods. 1 OZ), ktoré rozhodnutie však absentuje. Preto by aj prípadná dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu bez predchádzajúceho rozhodnutia o pridelení bytu bola (absolútne) neplatná podľa § 39 OZ; uzavretie takejto dohody v konaní žalobcovia 1/, 2/ rovnako nepreukázali. To znamená, že žalobcovia 1/, 2/ v konaní nepreukázali, že žalobcovi 1/ vzniklo právo osobného užívania bytu, ktoré by sa v zmysle § 871 ods. 1 zákona č. 509/1991 Zb. mohlo transformovať na právo nájmu. Žalobcovia 1/, 2/ konkludentné uzavretie nájomnej zmluvy vyvodzovali zo skutočnosti preukázanej v konaní, že uhrádzali vlastníčkovi domu, v ktorom sa (naturálny) byt nachádzal nájomné a to dlhodobo; jeho výška bola priebežne upravovaná, pričom v roku 1995 im bol A. vydaný tzv. evidenčný list pre výpočet úhrady za užívanie bytu, tiež na to, že žiadny z právnych predchodcov žalovaných 1/, 2/ existenciu nájomného vzťahu nespochybňoval. Vykonaným dokazovaním sa preukázalo, že žalobcovia 1/, 2/ skutočne dlhodobo (cca 40 rokov) fakticky užívali (naturálny) byt, platili úhrady za užívanie bytu a rovnako tak zodpovedá pravde aj to, že v roku 1995 im bol vystavený už spomínaný evidenčný list pre výpočet úhrad za užívanie bytu. Hoci

v rozhodnom čase (t. j. ku dňu 24.10.1964) už platná právna úprava vychádzala zo striktného pridelovacieho režimu, ktorý bol založený na vydaní rozhodnutia o pridelení bytu (správnej povahy) a následne na uzavretí dohody o odovzdaní a prevzatí bytu, zmluvné strany uvedenú právnu úpravu nerešpektovali, hoci táto sa vzťahovala aj na byty domovnícke (služobné), v zmysle § 154 a § 155 OZ (v znení platnom ku dňu 24.10.1964). Zmluvou o dielo nedošlo k založeniu nájomného pomeru k (naturálnemu) bytu. Po uzavretí zmluvy o dielo každá zo zmluvných strán následne len udržiavala existujúci status quo – žalobcovia 1/, 2/ platili „nájomné“, tieto platby prenajímateľ bytu prijímal a to dlhodobo bez toho, aby uvedený právny stav akokoľvek menili (s výnimkou občasných úprav výšky úhrad za užívanie bytu a poskytované služby). Zmluvné strany (t. j. žalobca 1/) si pritom museli byť vedomé už v čase uzatvárania zmluvy o dielo 24.10.1964 tej skutočnosti, že táto upravuje ich vzťahy aj pokiaľ ide o užívanie naturálneho bytu len na dobu určitú, navyše krátku do 31.12.1964. Bolo pritom v záujme oboch zmluvných strán, aby svoje právne vzťahy, a to aj v otázke ďalšieho užívania bytu po právnej stránke upravili tak, aby tieto v budúcnosti nevzbudzovali pochybnosti pokiaľ ide o ich obsah, a tým nezakladali príčinu možných súdnych sporov. V tomto smere však obe zmluvné strany (vrátane právnych nástupcov vlastníka bytu) zostali nečinné. Nečinnosť zmluvných strán však nemožno vykladať ako uzavretie nájomnej zmluvy k bytu konkludentným spôsobom; reálne plnenie a prijímanie úhrad za užívanie bytu nemožno automaticky zamieňať s prejavom vôle smerujúcim k uzavretiu nájomnej zmluvy. Vlastníci budovy, v ktorej sa naturálny byt nachádzal, logicky neodmietali ale prijímali úhrady, ktoré za užívanie bytu platili žalobcovia 1/, 2/; žalobcovia jednak platili za služby poskytované s užívaním bytu (napr. za teplo, vodu, ktoré reálne spotrebovali) ako aj „nájomné“, ktoré však vzhľadom a chýbajúci právny rámec nájomného vzťahu v skutočnosti predstavovalo len finančný ekvivalent bezdôvodného obohatenia, ktoré by žalobcom 1/, 2/ vzniklo, pokiaľ by náklady za užívanie bytu a poskytované služby neplatili. Účinky právne záväzného prejavu vôle smerujúceho k uzavretiu nájomnej zmluvy nebola spôsobilá vyvolať ani skutočnosť, že jednotliví vlastníci nehnuteľnosti v ktorej sa byt nachádzal, navonok nedávali nijako najavo, že žalobcov 1/, 2/ nepovažujú za nájomcov bytu. Účastníci konania sa tak dlhé roky správali v zmysle zmluvných podmienok zmluvy o dielo, ktorá založila pracovnoprávny vzťah žalobcu 1/ s právom užívať naturálny byt, ako súčasť odmeny za prácu, avšak bez založenia nájomného pomeru k bytu. Ako uviedli žalovaní 1/, 2/ pri kúpe nehnuteľnosti, v ktorej sa nachádzal naturálny byt, boli informovaní od predávajúceho, že „nájomný pomer žalobcov 1/, 2/ stojí na vode“, čo odporuje tvrdeniu žalobcov 1/, 2/ že predchádzajúci vlastníci nijako ich nájomný pomer k bytu nespochybňovali. Odporujú tomu

aj vyjadrenia samotných žalobcov v ich liste zo dňa 2.11.2004 (č. 1. 26, 27 spisu), v ktorom poukazujú na „problémy s minulými vlastníkami, ktorí sa ich už v minulosti pokúsili umiestniť v D., čo museli riešiť na súde“. Odvolací súd preto zastáva názor, že v súdnej právnej veci žalobcovia 1/, 2/ nepreukázali ani to, že došlo k takému súhlasnému prejavu vôle oboch zmluvných strán, ktorý by viedol k založeniu nájomného vzťahu k bytu konkludentným spôsobom. Ukončením výkonu domovníckych prác pre vtedajšieho vlastníka nehnuteľnosti zanikla povinnosť vlastníka nehnuteľnosti platiť žalobcovi 1/ odmenu za vykonanú prácu, ktorej časť bola poskytovaná v podobe naturálneho bytu. Keďže nájomný vzťah k bytu žalobcovi 1/ nevznikol (ani konkludentne) nebol dôvod na podanie výpovede z nájmu služobného bytu z dôvodu ukončenia pracovného pomeru, na ktorý bol nájom služobného bytu viazaný, nakoľko v prípade žalobcov 1/, 2/ sa o takýto prípad nejednalo. Po ukončení výkonu domovníckych prác pre vlastníka nehnuteľnosti tak žalobcovia 1/, 2/ užívali naturálny byt bez právneho dôvodu. Keďže žalobcovia 1/, 2/ užívali byt bez právneho dôvodu, nemohla byť ich povinnosť vypratať byt viazaná na zabezpečenie bytovej náhrady. Na základe ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemožno súdnym rozhodnutím konštituovať neexistujúce právo a jemu zodpovedajúcu povinnosť. Pri použití ustanovenia § 3 ods. 1 OZ nemožno nechať nepovšimnutú otázku, či a do akej miery ten-ktorý z účastníkov právneho vzťahu, ktorý sa dovoľával rozporu s dobrými mravmi vyvinul dostatočnú mieru starostlivosti a opatrnosti pri uzatváraní konkrétneho právneho vzťahu s prihliadnutím na dôsledky, ktoré môžu nastať. Odvolací súd v tomto smere už v texte vyššie poukazoval na nečinnosť a pasivitu zmluvných strán po uplynutí doby, na ktorú bola uzavretá písomná zmluva o dielo. Navyše nemožno pominúť skutočnosť, že žalovaní 1/, 2/ hoci aj existenciu nájomného pomeru žalobcov 1/, 2/ popierali, vyvinuli aktivitu v snahe riešiť otázku ďalšieho bývania žalobcov 1/, 2/, s ponúkaným riešením však žalobcovia 1/, 2/ nesúhlasili. Za daných okolností preto nemožno od žalovaných 1/, 2/ spravodlivo požadovať zabezpečenie žalobcami požadovanej bytovej náhrady. Ustálená súdna judikatúra je založená na tom, že riešenie otázky bytovej náhrady s použitím ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka pripúšťa zásadne v konaní o vypratanie nehnuteľnosti, čo nie je prípad riešenej právnej veci, keďže konanie o vypratanie nehnuteľnosti skončilo jeho zastavením (so súhlasom J. a E. K., ktorí mali v konaní vedenom na Okresnom súde v Pezinku sp. zn. 24 C 262/2004 o vypratanie nehnuteľnosti postavenie žalovaných 1/, 2/). Zotrval aj na svojom stanovisku, že v konaní vedenom na Okresnom súde Pezinok sp. zn. 5 C 783/2000 medzi B. (ako žalobcom) a J. a E. K. (v postavení žalovaných 1/, 2/) sa síce žalobca domáhal privolenia súdu k výpovedi nájmu bytu, o ktorom návrhu rozhodol súd prvého stupňa tak, že ho zamietol, keď

zistil, že manželia K. nemajú nezaplatené úhrady za byt. Svoje rozhodnutie tiež odôvodnil zmenenou právnou úpravou, ktorá od 1.9.2001 umožňovala prenajímateľovi vypovedať nájom bytu bez privolenia súdu. Z obsahu rozsudku súdu prvého stupňa v predmetnej veci plynie, že dokazovanie zameral výlučne na zistenie, či vlastník nehnuteľnosti má voči manželom K. neuhradené pohľadávky za užívanie bytu, pričom dlh na nájomnom ani na úhradách za plnenia poskytované z nájmu bytu nezistil; otázkou existencie či neexistencie nájomného vzťahu manželov K. sa v danom konaní nijako nezaoberal. Túto otázku riešil súd až v prejednávanej právnej veci o uloženie povinnosti zabezpečiť žalobcom 1/, 2/ náhradný byt, a to ako otázku prejudiciálnu, pričom v tomto konaní žalobcovia neuplatňujú svoj nárok žalobou na určenie (podľa § 80 písm.c/ O.s.p.) ale žalobou o plnenie (§ 80 písm.b/ O.s.p.). Rozsudok Okresného súdu Pezinok č.k. 5 C 783/2000-62 zo dňa 15.5.2002 (ktorým bol uplatňovaný nárok na plnenie), tak nepredstavuje prekážku veci právoplatne rozsúdenej (§ 159 ods. 3 O.s.p.) pre prejednanú vec, ktorou sa rovnako uplatňuje nárok na plnenie (§ 80 písm.b/ O.s.p.). Nemožno preto použiť na tento prípad záver, na ktorom je založené rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 100/2001 z 28. mája 2002, podľa ktorého „právoplatný rozsudok o žalobe na plnenie vytvára z hľadiska identity predmetu konania prekážku veci rozsúdenej (§ 159 ods. 3 O.s.p.), pre konanie o žalobe na určenie“. Mal za to, že v danej právnej veci nie sú splnené podmienky na pripustenie dovolania v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p., keď aplikácia ustanovenia § 3 ods. 1 OZ už bola predmetom rozhodovacej činnosti vyšších súdov, ako o tom svedčí napr. rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Cdo 49/96, tiež sp. zn. 1 Cdo 48/97, ktoré riešili otázku aplikácie § 3 ods. 1 OZ vo vzťahu k uloženej povinnosti zabezpečenia bytovej náhrady konštantným spôsobom.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podali dovolanie žalobcovia 1/, 2/, ktorého prípustnosť odvodzovali z ustanovenia § 237 písm.f/ O.s.p. v súvislosti s § 241 ods. 2 písm.a/ O.s.p. Navrhli, aby dovolací súd zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Namietali, že odvolací súd nerešpektoval právo žalobcov na riadne a presvedčivé odôvodnenie svojho rozhodnutia a nevysporiadal sa so všetkými argumentmi žalobcov a všetkými závermi ústavného súdu uvedenými v náleze III. ÚS 44/2011 zo dňa 26.10.2011. Týmto konaním porušil právo žalobcov na súdnu ochranu a ich právo na súkromie. Majú za to, že odvolací súd v napadnutom rozsudku zohľadnil iba závery ústavného súdu o nedostatočnom odôvodnení rozsudku a časti nálezu označené č. 2 a písmenom B (od strany 32 a nasledujúcich nálezu) nezohľadnil v napádanom rozsudku. V tejto časti ústavný súd uvádza : „ústavný súd konštatuje, že takto formulovaný výklad krajského súdu zjavne

signalizuje vytvorenie možnosti pre tzv. obchádzanie zákona umožňujúce zneužitie výkonu vlastníckeho práva zo strany prenajímateľa na úkor nájomcu, a ako taký ho ústavný súd hodnotí ako výklad neakceptovateľný, odporujúci klauzule čl. 152 ods. 4 ústavy, majúci za následok porušenie procesných garancií spravodlivého súdneho konania vyplývajúcich z čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 Dohovoru“. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze uvádza, že výklad poskytnutý krajským súdom v časti týkajúcej sa nároku žalobcov na bytovú náhradu je výkladom neakceptovateľným a odporujúcim ústave, pričom krajský súd sa s týmto výkladom a záverom ústavného súdu vo svojom rozsudku vôbec nevysporiadal a tento záver nezohľadnil. Zároveň vôbec nezdôvodnil, prečo tento výklad ústavného súdu o neústavnom výklade v rozsudku nezohľadnil.

Žalovaní navrhli vo svojom písomnom vyjadrení dovolanie žalobcov zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpení advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa (§ 236 a nasl. O.s.p.).

Dovolanie má v systéme opravných prostriedkov občianskeho súdneho konania osobitné postavenie. Ide o mimoriadny opravný prostriedok, ktorým možno napadnúť (len) právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, avšak nie v každom prípade, ale iba ak ho právna úprava pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky je v dovolacom konaní oprávnený rozhodnutia odvolacieho súdu preskúmať len v rozsahu, v ktorom bol jeho výrok napadnutý, pričom je viazaný uplatneným dovolacím dôvodom vrátane toho, ako ho dovolateľ obsahovo vymedzil (§ 242 ods. 1 O.s.p.). Dovolací súd nie je viazaný rozsahom dovolacích návrhov v prípadoch uvedených v ustanovení § 242 ods. 2 písm.a/ až d/ O.s.p. Ak nejde o vady uvedené v § 237 O.s.p., neprihliada na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, iba že by tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Pre účely predmetného dovolacieho konania je vhodné zdôrazniť, že dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a nemožno sa ním úspešne domáhať revízie skutkových zistení súdom nižších stupňov, ani výsledkov nimi vykonaného dokazovania. Dovolací súd tu nie je treťou inštanciou, v ktorej by bolo možné preskúmať rozhodnutie z akýchkoľvek hľadísk. Posúdiť správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané

dôkazy. Dovolacie konanie má (a to je potrebné osobitne zdôrazniť) prieskumnú povahu; aj so zreteľom na ňu dovolací súd – na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu – nemá možnosť vykonávať dokazovanie (viď § 243a ods. 2 veta druhá O.s.p.).

Podľa § 238 ods. 1 O.s.p. dovolanie je prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. V zmysle § 238 ods. 2 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež proti rozsudku, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné tiež vtedy, ak smeruje proti potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4.

V danom prípade dovolaním žalobcov nie je napadnutý zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu, ale taký potvrdzujúci rozsudok, vo výroku ktorého odvolací súd nevyslovil, že dovolanie proti nemu je prípustné, a nejde ani o potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ktorým by súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolací súd v prejednávanej veci dosiaľ nerozhodoval, preto ani nevyslovil právny názor, ktorým by boli súdy viazané. Z týchto dôvodov dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že dovolanie žalobcov nie je podľa § 238 ods. 1 až 3 O.s.p. (procesne) prípustné.

Dovolanie žalobcov by mohlo byť procesne prípustné, len ak by v konaní, v ktorom bol vydaný napadnutý rozsudok, bolo postihnuté niektorou zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. Povinnosť skúmať, či konanie nie je zaťažené niektorou z nich vyplýva pre dovolací súd z ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. Dovolací súd sa preto neobmedzil len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 238 O.s.p., ale zaoberal sa tiež otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. (tzv. vady zmätočnosti). Toto ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu (rozsudku aj uzneseniu) odvolacieho súdu vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa

postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

Treba uviesť, že z hľadiska § 237 O.s.p. sú právne významné len tie procesné nedostatky, ktoré vykazujú znaky procesných väd taxatívne vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia. Iné vady (§ 241 ods. 2 písm.b/ O.s.p.) a prípadné nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.) i keby k nim v konaní došlo a prípadne aj mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, nezakladajú prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia. Z hľadiska posúdenia existencie niektorých procesných väd v zmysle § 237 O.s.p. ako dôvodu, ktorý zakladá prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, nie je pritom významný subjektívny názor účastníka, že v konaní došlo k takejto vade, ale len jednoznačné, všetky pochybnosti vylučujúce zistenie, že konanie je skutočne postihnuté niektorou z taxatívne vymenovaných väd.

Dovolatelia existenciu procesných väd konania v zmysle § 237 písm.a/ až e/ a g/ netvrdili a procesné vady tejto povahy v dovolacom konaní nevyšli najavo. Prípustnosť ich dovolania preto z týchto ustanovení nevyplýva.

S prihliadnutím na obsah dovolania a v ňom vytýkané nesprávnosti sa dovolací súd osobitne zaoberal otázkou, či postupom súdov nebola dovolaťom odňatá možnosť konať pred súdom.

Odňatím možnosti konať pred súdom (§ 237 písm.f/ O.s.p.) sa rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorý má za následok znemožnenie realizácie tých procesných práv účastníka konania, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. O procesnú vadu v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi, a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva.

Dovolatelia v dovolaní namietali, že konanie je postihnuté práve takouto vadou založenou na nedostatočnom odôvodnení (resp. nepreskúmateľnosti) rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 157 ods. 2 O.s.p.), čo súčasne zakladá porušenie ich práv na súdnu ochranu (čl. 46 ústavy) a právo na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 Dohovoru) v tom, že odvolací súd sa nevysporiadal so všetkými argumentmi žalobcov a všetkými závermi ústavného súdu uvedenými v náleze III. ÚS 44/2011 zo dňa 26.10.2011.

Pokiaľ žalobcovia namietajú nedostatky týkajúce sa odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, treba uviesť, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v sebe zahŕňajú aj právo na rovnosť zbraní, kontradiktórnosť konania a odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/2006); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov; ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonnom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplýva aj z čl. 46 a nasl. ústavy, a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Jedným z týchto princíпов predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcich ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 O.s.p. m.m. I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd pritom musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§ 1 O.s.p.; obdobne napr. IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie v tejto súvislosti vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán (avšak) s výhradou, že

majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko z 29. apríla 1993, Sériá A, č. 254-B, str. 49, § 30). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v § 157 ods. 2 O.s.p. Táto norma sa uplatňuje aj v odvolacom konaní (§ 211 ods. 2 O.s.p.). Vo svojej ustálenej judikatúre ústavný súd zdôraznil, že odôvodnenie rozhodnutí prvostupňového súdu a odvolacieho súdu nemožno posudzovať izolovane (m.m. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08, IV. ÚS 350/09), pretože prvostupňové a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok (IV. ÚS 489/2011). Tento právny názor zahŕňa aj požiadavku komplexného posudzovania všetkých rozhodnutí všeobecných súdov (tak prvostupňového súdu ako aj odvolacieho súdu a prípadne aj dovolacieho súdu), ktoré boli vydané v priebehu príslušného súdneho konania (IV. ÚS 350/2009).

Za arbitrárny, resp. nedostatočne zdôvodnený treba považovať rozsudok všeobecného súdu aj v situácii, keď všeobecný súd svoj právny záver nezdôvodnil zo všetkých zákonných hľadísk, ktoré v danej veci prichádzajú do úvahy (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 154/2005 z 28. februára 2006).

Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok súdu prvého stupňa (v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu v zmysle § 219 ods. 2 O.s.p.) spĺňa vyššie uvedené kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. (§ 219 ods. 1, 2 O.s.p.) a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojvoľný). Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia, čo platí tak pre rozsudok prvého stupňa (§ 157 ods. 2 O.s.p.), ako aj pre rozsudok odvolacieho súdu (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Súslednosti jednotlivých častí odôvodnení a ich obsahové (materiálne) náplne, zakladajú súhrne ich zrozumiteľnosť, ich všeobecnú interpretačnú presvedčivosť; tým však nie je zodpovedaná (ani inak dotknutá) otázka správnosti právneho posúdenia veci konajúcimi súdmi.

Súdy oboch stupňov jasne a dostatočne vysvetlili právne dôvody, pre ktoré žalobu zamietli. Zhodli sa na tom, že zmluva o dielo uzavretá dňa 24.10.1964 medzi žalobcom 1/ a T. na dobu určitú spätne od 1.1.1964 do 31.12.1964 za účelom výkonu prác súvisiacich so správou športovej haly (práce žalobcu 1/ sú špecifikované v čl. 1 zmluvy), ktorá podľa čl. 3 podliehala schváleniu OVČSTV je zmluva uzavretá podľa zákona č. 4/1949 Zb. o pracovnom práve domovníckom (§ 4), keď za výkon domovníckych prác žalobcovi 1/ prináležala odmena (§ 9) a naturálny byt (§ 7). Žalobca 1/ sa v nej zaviazal na výkon domovníckych prác za odmenu, ktorej súčasťou je užívanie naturálneho bytu v súlade s právnou úpravou

obsiahnutou v zákone o pracovnom práve domovníckom (§ 4, § 7 a § 9 zákona č. 4/1949 Zb.). Zmluva o dielo zo dňa 24.10.1964 je bezpochyby pracovnoprávnou zmluvou, nie je však zároveň aj zmluvou nájomnou. Zrušením domovníckeho pracovného pomeru preto zaniká aj nárok na užívanie naturálneho bytu. Užívanie naturálneho bytu predstavuje len časť odmeny pracovníka (žalobcu 1/). Pokiaľ aj žalobca 1/ práce domovníka, resp. správcu športovej haly v P. vykonával aj po 31.12.1964 (podľa vyjadrenia žalobcu 1/ tieto vykonával až do júna 1996) v zmysle § 12 ods. 1 zákona č. 4/1949 Zb. tak pokračoval v pracovnom pomere a tým mal nárok na užívanie naturálneho bytu aj po 31.12.1964 (kedy mal pracovný pomer žalobcovi 1/ podľa zmluvy o dielo zaniknúť), pokračoval len jeho pracovný pomer (domovnícky). Zákoník práce (zákon č. 65/1965 Zb.) totiž upravoval možnosť poskytovania mzdy pracovníkovi nielen v peniazoch, ale aj v naturálnych pôžitkoch. Nepokračoval však nájomný pomer k bytu (resp. pred 1.1.1992 právo osobného užívania bytu), pretože zmluva o dielo nájomný pomer (resp. predtým právo osobného užívania bytu) medzi zmluvnými stranami nezaložila. Pridelenie predmetného naturálneho (služobného) bytu si vyžadovalo vydanie rozhodnutia o pridelení tohto bytu zo strany organizácie hospodáriacej s týmto bytom (a síce nie súhlas ale vyjadrenie miestneho národného výboru). Rozhodnutie o pridelení bytu nielen miestnym národným výborom ale tiež iným orgánom príslušným na rozhodnutie podľa zákona o hospodárení s bytmi bolo totiž svojou povahou správnym rozhodnutím. Zmluva o dielo však nemá povahu (správneho) rozhodnutia a to ani v článkoch, týkajúcich sa naturálneho bytu; uvedená zmluva je dvojstranným právnym úkonom o založení pracovného pomeru. V konaní súdu nebolo predložené rozhodnutie o pridelení bytu zo strany príslušnej organizácie hospodáriacej s daným bytom. Predmetná zmluva o dielo neobsahuje ani označenie rozhodnutia o pridelení bytu, predmet a rozsah práv užívať byt, ani popísaný stav bytu. Zmluva o dielo obsahuje len ustanovenie o tom, že žalobcovi 1/ za dohodnutý výkon prác prináleží odmena, okrem iného aj tiež v rozsahu naturálneho 2 a 1/2 izbového bytu (bez bližšieho určenia miesta, kde sa byt nachádza, a popisu stavu a vybavenia bytu), ktorý nepodlieha do kompetencie Národného výboru v P., v zmysle bytového zákona a považuje sa za služobno-podnikový byt, ako aj stanovenie hodnoty naturálneho bytu pre účely výpočtu mzdy žalobcu 1/ v peňažnom vyjadrení. Zmluvu o dielo preto nemožno považovať za takú, ktorej súčasťou by bola aj dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu. Nevyhnutným predpokladom uzavretia platnej dohody o prevzatí bytu bolo práve rozhodnutie o pridelení bytu vydané orgánom príslušným podľa predpisov o hospodárení s bytmi (§ 154 ods. 1, § 155 ods. 1 OZ), ktoré rozhodnutie však absentuje. Preto by aj prípadná dohoda o odovzdaní a prevzatí bytu uzavretá bez predchádzajúceho rozhodnutia o pridelení bytu bola (absolútne) neplatná podľa

§ 39 OZ, uzavretie takejto dohody v konaní nebolo preukázané. Teda nebolo preukázané, že žalobcovi 1/ vzniklo právo osobného užívania bytu, ktoré by sa v zmysle § 871 zákona č. 509/1991 Zb. mohlo transformovať na právo nájmu. Zmluvou o dielo nedošlo k založeniu nájomného pomeru k (naturálnemu) bytu. Po uzavretí zmluvy o dielo každá zo zmluvných strán následne len udržiavala existujúci status quo – žalobcovia 1/, 2/ platili „nájomné“, tieto platby prenajímateľ bytu prijímal a to dlhodobo bez toho, aby uvedený právny stav akokoľvek menili (s výnimkou občasných úprav výšky úhrad za užívanie bytu a poskytované služby). Zmluvné strany (t. j. aj žalobca 1/) si pritom museli byť vedomé už v čase uzatvárania zmluvy o dielo dňa 24.10.1964 tejto skutočnosti, že táto upravuje ich vzťahy aj pokiaľ ide o užívanie naturálneho bytu len na dobu určitú, navyše krátku len do 31.12.1964. V tomto smere však obe zmluvné strany (vrátane právnych nástupcov vlastníka bytu) zostali nečinné. Nečinnosť zmluvných strán však nemožno vykladať ako uzavretie nájomnej zmluvy k bytu konkludentným spôsobom; reálne plnenie a prijímanie úhrad za užívanie bytu nemožno automaticky zamieňať s prejavom vôle smerujúcim k uzavretiu nájomnej zmluvy. Vlastníci budovy, v ktorej sa naturálny byt nachádzal, logicky neodmietali, ale prijímali úhrady, ktoré za užívanie bytu platili žalobcovia 1/, 2/; žalobcovia jednak platili za služby poskytované s užívaním bytu (napr. za teplo, vodu, ktorú reálne spotrebovali), ako aj „nájomné“, ktoré však vzhľadom na chýbajúci právny rámec nájomného vzťahu v skutočnosti predstavovalo len finančný ekvivalent bezdôvodného obohatenia, ktoré by žalobcom vzniklo, pokiaľ by náklady za užívanie bytu a poskytované služby neplatili. To všetko za situácie, kedy žalobca 1/ naďalej vykonával pre aktuálneho vlastníka bytu výkon domovníckych prác (do roku 1996). Účinky právne záväzného prejavu vôle, smerujúce k uzavretiu nájomnej zmluvy nebola spôsobilá vyvolať ani skutočnosť, že jednotliví vlastníci nehnuteľnosti, v ktorej sa byt nachádzal, navonok nedávali nijako najavo, že žalobcov 1/, 2/ nepovažujú za nájomcov bytu. Účastníci konania sa tak dlhé roky správali v zmysle zmluvných podmienok zmluvy o dielo, ktorá založila pracovnoprávny vzťah žalobcu 1/ s právom užívať naturálny byt, ako súčasť odmeny za prácu, avšak bez založenia nájomného pomeru k bytu. Nakoľko nájomný vzťah k bytu žalobcovi 1/ nevznikol (ani konkludentne) nebol dôvod na podanie výpovede z nájmu služobného bytu, z dôvodu ukončenia pracovného pomeru, na ktorý bol nájom služobného bytu viazaný, keďže v prípade žalobcov 1/, 2/ sa o takýto prípad nejednalo. Po ukončení výkonu domovníckych prác pre vlastníka nehnuteľnosti tak žalobcovia 1/, 2/ užívali naturálny byt bez právneho dôvodu. Keďže žalobcovia 1/, 2/ užívali byt bez právneho dôvodu, nemohla byť ich povinnosť vypratať byt viazaná na zabezpečenie bytovej náhrady. Na základe ustanovenia § 3 ods. 1 OZ nemožno súdnym rozhodnutím konštituovať neexistujúce právo

a jemu zodpovedajúcu povinnosť. Pri použití ustanovenia § 3 ods. 1 OZ nemožno nechať nepovšimnutú otázku, či a do akej miery ten-ktorý z účastníkov právneho vzťahu, ktorý sa dovoľal rozporu s dobrými mravmi, vyvinul dostatočnú mieru starostlivosti a opatrnosti pri uzatváraní konkrétneho právneho vzťahu s prihliadnutím na dôsledky, ktoré môžu nastať. Ustálená súdna judikatúra je založená na tom, že riešenie otázky bytovej náhrady s použitím ustanovenia § 3 ods. 1 OZ pripúšťa zásadne v konaní o vypratanie nehnuteľnosti, čo nie je prípad riešenej právnej veci. Zotrvali na stanovisku, že v konaní vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 5 C 783/2000 medzi B. (ako žalobcom) a J. a E. K. (v postavení žalovaných 1/, 2/) sa súd otázkou existencie či neexistencie nájomného vzťahu manželov K. nijako nezaoberal. Predmetný rozsudok tak nepredstavuje prekážku veci právoplatne rozhodnutej pre prejednávajúcu vec. Odvolací súd náležite aj vysvetlil, prečo nepripustil dovolanie na riešenie dovolacej otázky, ktorú žiadali žalobcovia 1/, 2/. Pokiaľ žalobcovia 1/, 2/ v odvolacom konaní zotrvali na svojej argumentácii, aj odvolací súd sa stotožnil s právnym záverom súdu prvého stupňa o neopodstatnenosti žaloby z hore uvádzaných dôvodov, ponúkol dostatočné vysvetlenie toho, prečo z právneho hľadiska nebolo možné akceptovať argumentáciu odvolateľov (žalobcov).

Odvolací súd akceptoval závery ústavného súdu, keď uviedol, „ako už judikovala súdna prax, iba na základe ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemožno založiť vznik, zmenu alebo zánik práv a povinností, pretože toto ustanovenie nemá vlastnú normotvornú platnosť – upravuje iba spôsob aplikácie a interpretácie ustanovení, ktoré priamo upravujú právne vzťahy, a to na základe všeobecných morálnych pravidiel elementárnej slušnosti a tolerancie. Keďže žalobcovia 1/, 2/ užívali byt bez právneho dôvodu, nemohla byť ich povinnosť vypratať byt viazaná na zabezpečenie bytovej náhrady. Na základe ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemožno súdnym rozhodnutím konštituovať neexistujúce právo a jemu zodpovedajúcu povinnosť“. Tu možno vidieť základný odklon od pôvodného odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu a tým aj vysporiadanie sa so závermi uvedenými v náleze Ústavného súdu SR. Dovolací súd sa stotožňuje s názorom odvolacieho súdu, že dôvodom zrušenia v poradí prvého rozsudku odvolacieho súdu ústavným súdom bolo nedostatočné odôvodnenie jeho rozhodnutia, keď sa buď vôbec, alebo nedostatočne vysporiadal so všetkými odvolacími námietkami žalobcov 1/, 2/ v ich odvolaní proti rozsudku prvostupňového súdu, čím zasiahol do ústavných práv žalobcov 1/, 2/.

Obsah dovolacích námietok smeroval tiež k spochybneniu správnosti právneho posúdenia veci konajúcimi súdmi (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Právnym posúdením je

činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo ak zo správnych právnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery. Súd ale právnym posúdením veci neodníma účastníkovi konania možnosť uplatnenia jeho procesných práv v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. (viď uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 112/2001 zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 43/2003 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 50/2002 uverejnené v časopise Zo súdnej praxe pod č. 1/2003). Právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov je relevantným dovolacím dôvodom, ktorým možno odôvodniť procesne prípustné dovolanie (viď § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Nesprávne právne posúdenie veci súdmi nižších stupňov však nie je procesnou vadou konania v zmysle § 237 písm.f/ O.s.p. lebo (ani prípadné) nesprávne právne posúdenie veci súdom účastníkovi konania neznemožní realizáciu žiadneho jeho procesného oprávnenia (viď napr. rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011 a 7 Cdo 26/2010).

Na základe uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že žalobcovia neopodstatnene namietajú, že v konaní im postupom súdov bola odňatá možnosť pred súdom konať (§ 237 písm.f/ O.s.p.).

Z dôvodov vyššie uvedených dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalobcov nevyplýva z § 238 ods. 1 až 3 O.s.p., ani z § 237 O.s.p. Dovolanie preto odmietol podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm.c/ O.s.p. bez toho, aby skúmal opodstatnenosť dovolateľmi uplatnených dovolacích dôvodov v zmysle § 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

V dovolacom konaní žalobcovia nemali úspech a nevzniklo im právo na náhradu trov dovolacieho konania (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 142 ods. 1 O.s.p.). Žalovaným nepriznal dovolací súd náhradu trov tohto konania, lebo nepodali návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 O.s.p.).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u ě n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. apríla 2014

JUDr. J. Kolcun, v.r.

predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová